

Az Országos Könyvtárügyi Tanács fórumairól

Az elnökség 1984. május 3-án tartott ülésének első napirendi pontja az OKT és az Országos Széchényi Könyvtár, Könyvtártudományi és Módszertani Központ közös folyóirata, a *Könyvtári Figyelő* szerkesztőségi ügyrendjének megvitatása volt. Az 1984. január 27-i ülés észrevételei nyomán átdolgozott tervezetet az elnökség most kisebb módosításokkal jóváhagyta, s felkérte a lap tulajdonosait képviselő *Vályi Gábort* és *Szente Ferencet*, hogy az ügyrendet terjesszék fel jóváhagyás végett a Művelődési Minisztérium könyvtári osztályához; jóváhagyás után az ügyrendet a Könyvtári Figyelő fogja közzétenni.

A titkár tájékoztatta az elnökséget a folyamatban levő ügyekről: az OKT tagjai írásban véleményezték *Kastaly Beatrix* dolgozatát az állományvédelem kérdéseiről, s a vélemények felhasználásával hamarosan elkészül az előterjesztés átdolgozott változata; *Szőnyi Katalin* vezetésével ez év márciusában megalakult a számítógépes hálózatszervezéssel foglalkozó munkabizottság, amelynek tagjai egy-egy résztéma kidolgozását szeptemberre vállalták. Több tudományterületen megindultak a külföldi devizás folyóiratokkal való ellátottság felmérésére irányuló munkálatok, s a munkacsoport tagjai 1984 júniusában tapasztalatcseremegbeszélést tartanak. Két tavalyi szakfelületi vizsgálat (Heves megyei könyvtárak, Állami Gorkij Könyvtár) jelentését az OKT tagjai tájékoztatásul megkapták.

Kibővített plenáris ülést tartott az OKT 1984. május 10-én az Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár olvasótermében. A napirenden az országos műszaki szakirodalmi tájékoztatás helyzetének és fejlesztésének egyes kérdései szerepeltek. Megjegyzendő, hogy az OKT 1983. április 11-i plenáris ülésén már foglalkozott ezzel a témakörrel (*Könyvtáros*, 1983. évi 7. szám), s akkor azt a határozatot hozta, hogy egy év elteltével, több gyakorlati tapasztalat birtokában, a területen lezajló változások eredményeinek ismeretében és a fejlődés

irányainak számbavételével ismét napirendre fogja tűzni e kiemelkedő fontosságú szakterület ügyeit. Az ülés előkészületeihez tartozott, hogy az OKT elnöke megbeszélésre hívta össze a leginkább érdekelt intézmények vezetőit, s felkérte őket, hogy írásban is fejték ki nézeteiket ez ügyben. Így az OKT tagjai és az ülés meghívottai (főhatóságok, kutatóintézetek, gazdasági szervezetek stb. képviselői) nemcsak *Ágoston Mihálynak*, a téma előadójának korábbi tanulmányához fűzött kiegészítő megjegyzéseit, hanem az Országos Széchényi Könyvtártól, az OSZK KMK-tól, a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárától, az Agropoinformtól, az Építésügyi Tájékoztatási Központtól, a budapesti, a miskolci és a veszprémi műszaki egyetemi könyvtáraktól, valamint a Szombathelyi Megyei Könyvtártól érkezett írásbeli hozzászólásokat is előzetesen megkapták.

A csaknem négyórás vitában többen megállapították, hogy az információ iránti igény szintje messze elmarad a kívánatostól, sőt attól a kínálattól is, amit az információs szervezetek már ma nyújtani képesek. Mások arra hívták fel a figyelmet, hogy az információ — ha az igényeknek megfelelően „csomagolják” — fizetőképes piacra talál. Nem elegendő tehát a hagyományos információs műfajok termékeit a felhasználó asztalára tenni, hanem a felhasználó sajátos szempontjai szerint fel is kell dolgozni a bennük foglalt információkat.

A felszólalások szerint, hiba volna azt a következtetést levonni, hogy a teljes információs iparnak — amelybe nyugodtan beleérthetjük a könyvtárakat is —, önfenntartó, sőt nyereséges ágazattá kellene válnia. A dokumentumbázis fejlesztése, fenntartása, feltárása és működtetése állami támogatást követel, s ugyanígy azok az országos alapnyilvántartások is, amelyek a dokumentumokhoz való hozzáférést szolgálják. Ugyanakkor törekedni kell az információs szolgáltatások önfenntartóvá tételére — függetlenül attól, sikerül-e vagy sem teljes mér-

tékben e célt megvalósítani —, mert ez nagymértékben javítja az információ felhasználásának hatáskörét.

A hatékony működés nélkülözhetetlen feltételévé vált a számítógépek széles körű alkalmazása. Most már nem bizonyos szolgáltatások gépesítéséről van szó, hanem egységes, az egész könyvtári és tájékoztatási rendszert átfogó számítógépes hálózat kialakítására van szükség. Meg is van erre a lehetőség, ha az egyes szervezetek és intézmények közösen, erőiket egyesítve látják e feladat elvégzéséhez. Különösen fontos, hogy a könyvtár- és tájékoztatásügy fejlesztési elképzelései igen konkrét formában szerepeljenek a számítógépesítési kormányprogramban, s ennek a VII. ötéves tervidőszakra szóló terveiben. Hiba volna azonban mindent a központi forrásokból várni. Sokkal nagyobb esély van a fejlesztési támogatás elnyerésére, ha a könyvtárak és a tájékoztatási intézmények először megvizsgálják, meddig képesek elmenni saját erejükből, milyen berendezésekhez férhetnek máris hozzá, milyen előkészületi munkákat tudnak különösebb fejlesztés nélkül is elvégezni, miképpen nyerhetnék meg legfőbb fogyasztóik anyagi közreműködését, és csak ezután nyújtják be igényeiket állami fórumokon. Elhangzott az a javaslat is, hogy a számítógépes fejlesztés nagyobb ügy annál, semhogy mellékesen lehetne végezni; ezért létre kellene hozni (a szakma ki tudná gazdálkodni saját állományából) egy 8—10 fős, főfoglalkozású csoportot, amelynek a fejlesztési koncepció kidolgozása mellett ennek megvalósítása is feladata lenne.

A gépesítés, de maguk az információs igények is arra intenek, hogy nem lehet elszigetelten kezelni a műszaki szakterületet, hanem a társadalomtudományi, sőt a humán információs szükségletekkel, igényekkel és szolgáltatásokkal összehangoltan kell a fejlesztést megvalósítani. Ez minden korábbinál erősebb és hatékonyabb koordinálást tesz szükségessé. Volt, aki egy központi, bizonyos jogosítványokkal felruházott szerv megbízását, illetve kijelölését tartotta szükségesnek. Hogy ez így kell-e vagy sem, nyitott kérdés maradt, abban

azonban mindenki egyetértett, hogy a könyvtárak és az információs szervezetek együttműködését magasabb szintre kell emelni. Ezért is foglalkoztak annyit az OMIKK által javasolt társulással, amelynek általános célja a műszaki szakirodalmi információs ellátás előmozdítása lenne. Számos hozzászóló fejezte ki intézménye érdekltségét egy ilyen társulásban, s érdekltségen anyagi hozzájárulást is értettek a felszólalók, akik — érthetően — azt is kívánták, hogy sokkal pontosabban legyenek megfogalmazva az érdemi célok, a működés módja, a részvétel feltételei stb. Ezért többen sürgették előkészítő bizottság felállítását. Az OKT elnöksége még júniusban foglalkozik ezzel a kérdéssel — jelentette ki az elnök.

A közös érdekeken alapuló, szorosabb kötelekkel összefűzött társulás esetén feltételezhetően kiküszöbölhetők azok a kedvezőtlen jelenségek, amelyeket némelyek szóvá tettek. Az OMIKK — pusztán nagysága következtében is — alkalmanként nem elég érzékeny partnerei érdekei iránt, s ennek — az egyedi sérelmeken túl — az ügy látja kárát. Ezzel tisztában van az OMIKK vezetősége is, hangsúlyozván azonban, hogy az intézmény nem áhítozik sem a megváltó, sem az irányító, de még csak a jó példa szerepére sem, viszont kötelességének érzi, hogy a közös irányban munkálkodók társulásának létrejöttét minden módon előmozdítsa.

Az információs szakemberek társadalmi felelőssége hatalmasan megnőtt fejlődésünk jelen szakaszában. Ha nem övék is a teljes felelősség az információk hasznosításában, de rajtuk áll, hogy beépülnek-e az információk az innovációs folyamatba, s e tekintetben mintegy katalizatori szerepet töltenek be. Egyebek között az is az ő dolguk, hogy az információval való élésre megtanítsák a kutatás, a fejlesztés, a termelés, az oktatás dolgozóit.

A gazdag vitáról készült részletes emlékeztető az OSZK-KMK könyvtártudományi szakkönyvtárában férhető hozzá.

Az ülés résztvevői megtekintették az OMIKK tevékenységéről és szolgáltatásairól készített videofilmet is. (P. I.)

A Könyvtáros egyes számai — tizenkét hónapra visszamenőleg — kaphatók a Lapkiadó Vállalat Közönségszolgálatánál (1076 Budapest, Thököly út 21. Tel.: 424-543); a régebbi számok pedig szerkesztőségünkötől kérhetők.